

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 120/2020 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Sari Alho, työ- ja elinkeinoministeriö
- teollisuusneuvos Mikko Huuskonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Sanna Kyyrä, työ- ja elinkeinoministeriö (etäkuuleminen)
- professori Otto Toivanen, Aalto-yliopisto (etäkuuleminen)
- ryhmäpäällikkö Tom Vihonen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- apulaisjohtaja Päivi Laatikainen-Mattsson, Suomen matkailualan liitto ry
- hallituksen puheenjohtaja Tommi Tuomainen, Suomen Musiikkikustantajat ry (etäkuuleminen)
- juristi Mirkka Kivilehto, Suomen Muusikkojen Liitto ry (etäkuuleminen)
- asiantuntija Karoliina Katila, Suomen Yrittäjät ry
- johtaja Kati Kuusisto, Tapahtumateollisuus ry (etäkuuleminen)
- puheenjohtaja Pekka Timonen, Tapahtumateollisuus ry (etäkuuleminen)
- musiikki- ja tapahtuma-alan yrittäjä Paula Vesala (etäkuuleminen)

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry
- Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
- Music Finland ry

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2020 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annettua lakia. Matkustajalle voitaisiin korvata valtion varoista matkanjärjestäjän konkurssissa saatavat, jotka matkanjärjestäjä olisi ollut velvollinen palauttamaan sekä matkustajan maksun palautuksen sijaan vastaanottama matkakuponki. Säännös koskisi tilanteita, joissa matkapaketin peruutuksen syynä on covid-19-epidemia. Edellytyksenä olisi, ettei saatavia voitaisi korvata matkanjärjestäjän asettamista vakuuksista. Kilpailu- ja kuluttajavirasto päättäisi korvausten maksamisesta.

Esityksen tavoitteena on kuluttajien tasavertaisen aseman turvaaminen matkanjärjestäjän konkurssissa. Lisäksi tavoitteena on tehdä matkakuponkien vastaanottamisesta kuluttajille houkutteleva ja luotettava vaihtoehto hinnan palautukselle rahana.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2020 viidenneksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 31.12.2022 saakka. Lakia sovellettaisiin aikaisintaan 16.3.2020 syntyneisiin saataviin.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen tausta, tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Hallituksen esityksen taustalla ovat vallitsevasta koronaviruspandemiasta matkailualalle seuranneet laajamittaiset vaikeudet. Matkailualan toiminta pysähtyi maaliskuussa 2020 käytännössä kokonaan, ja alan yritysten oli palautettava matkustajille ennakkomaksut epidemian vuoksi peruuntuneista matkoista. Matkanjärjestäjillä on ollut vaikeuksia palauttaa kaikkia maksuja kuluttajille, ja vaihtoehtona takaisinmaksuille on käytetty matkakupongeja, joiden vastaanottaminen on kuitenkin vapaaehtoista.

Erityisesti pitkittyneen epidemiatilanteen vuoksi on ongelmallista, että matkanjärjestäjän maksukyvyttömyystilanteessa koronavirusepidemian vuoksi peruuntuneisiin matkapaketteihin liittyvien saatavien ja niitä vastaan annettujen matkakuponkien ei Suomessa katsota olevan maksukyvyttömyyssuojan ja vakuuksien piirissä. Tulkinta perustuu siihen, että palvelut eivät ole jääneet suorittamatta matkanjärjestäjän maksukyvyttömyyden vaan koronavirustilanteen vuoksi. Erityisesti matkakuponkien jääminen maksukyvyttömyyssuojan ulkopuolelle vähentää niiden käyttökelpoisuutta ja houkuttelevuutta hinnan palautuksen vaihtoehtona kuluttajanäkökulmasta.

Esityksen mukaan matkustajalle voitaisiin korvata valtion varoista matkanjärjestäjän konkurssissa matkapaketin peruuntumisesta aiheutuneet saatavat, jotka matkanjärjestäjä on velvollinen palauttamaan ja joita ei voida korvata matkanjärjestäjän asettamista vakuuksista, kun peruuntumisen syynä on koronavirusepidemia. Tämä koskee myös matkustajan takaisinmaksun sijasta vastaanottamia matkakupongeja.

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2020 vp

Väliaikaisen lain muutoksen on tarkoitettu olevan voimassa 31.12.2022 saakka, ja se koskisi kansallisten matkustusrajoitusten jälkeisiä, eli aikaisintaan 16.3.2020 syntyneitä saatavia. Esitys liittyy 5. lisätalousarvioon, jossa ehdotetaan 2 miljoonan euron suuruista määrärahaa uudelle momentille 32.01.54 (Korvaukset matkustajille matkapakettien peruuntumisesta). Lisäksi varauduttiin 3 miljoonan euron arviomäärärahaan vuoden 2021 ja vuoden 2022 talousarvioihin.

Talousvaliokunta pitää hallituksen esitykseen 120/2020 vp sisältyvää lakiehdotusta matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta perusteltuna ja tarpeellisena ja puoltaa ehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Keskeisten ehdotusten arviointia

Ehdotuksen tavoitteena on turvata kuluttajien tasavertainen asema matkanjärjestäjän konkurssitilanteessa. Lisäksi tavoitteena on tehdä matkakuponkien vastaanottamisesta tasapuolinen vaihtoehto matkan hinnan palautukselle. Ehdotuksen voidaan siten nähdä sekä parantavan kuluttajan suojaa että lisäävän kuluttajien luottamusta toimialaan. Tältä kannalta kyse on myös matkatoimistoalan toimintaedellytysten tukemisesta vaikeassa markkinatilanteessa. Talousvaliokunta pitää ehdotusta perusteltuna ja välttämättömänä muutoksena sekä kuluttajien oikeusturvan ja tasavertaisen aseman että alan yritysten kannalta. Samalla valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota valiokunnan asiantuntijakuulemisessa todettuun huolenaiheeseen siitä, ettei ehdotus välttämättä riitä parantamaan yritysten kassatilannetta.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota tarpeeseen arvioida muutoksen vaikutukset matkanjärjestäjien asettamien vakuuksien määrään, koska vakuuksien vapauttamisella voi olla keskeinen merkitys yritystoiminnan jatkuvuuden turvaamisessa. Hallituksen esityksessä ei ole tarkasteltu valtion korvausvastuun laajentamisen vaikutuksia yrityksen asettamien vakuuksien määrään. Talousvaliokunta katsoo, että nyt käsiteltävässä ehdotuksessa tarkoitettut matkapakettia vastaan annetut matkakuponnit olisivat jatkossa konkurssitilanteessa turvattuja valtion varoista eikä niiden suojaamiseen matkanjärjestäjän asettamalla vakuudella siten enää olisi tarvetta eikä perustetta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille myös kysymys koronavirusepidemian vuoksi asiakkaan suostumuksella siirrettyjen matkojen ja valtion korvausvastuun suhteesta sekä näiden matkojen kuulumisesta vakuussääntelyn piiriin. Nyt käsiteltävässä ehdotuksessa ei esitetä muutoksia matkanjärjestäjien vakuussääntelyyn. Tältä kannalta valiokunta pitää selvitettyä, että ehdotetun sääntelyn perusteella ei ole perusteita arvioida tarkastelun kohteena olevia matkan siirtoja eri tavoin kuin muita matkapalveluyhdistelmälain 17 §:n mukaisesti asiakkaan suostumuksella siirrettyjä matkoja. Tämä merkitsee sitä, että matkanjärjestäjien on jatkossakin suojattava siirretty matkasopimus vakuudella mahdollisen konkurssitilanteensa varalta. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä arvioida vakuussääntelyn toimivuutta ja vakuuksien määrää virusepidemian jatkuessa.

Kuluttajanäkökulmasta talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että esitetty valtion korvausvelvollisuus olisi sidottu matkanjärjestäjän konkurssiin eikä aktualisoituisi muissa maksukyvyttömyystilanteissa, mikä voi käytännössä merkitä kuluttajan kannalta kohtuuttoman pitkää odotusaikaa. Nyt ehdotettu sääntely ei kata myöskään tilanteita, joissa yritys pyrkii maksukyvyttömyystilanteessa jatkamaan toimintaansa esimerkiksi yrityssaneerauksen kautta. Talous-

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2020 vp

valiokunta pitää tärkeänä arvioida jatkossa sääntelyn riittävyyttä tältä osin. Samoin valiokunta korostaa, että kuluttajanäkökulmasta on tärkeää, että matkakupongin vastaanottaminen on jatkossakin kuluttajille vapaaehtoista ja että kuluttajia informoidaan selkeästi oikeudesta vaatia maksujen palauttamista peruutustilanteissa.

Ehdotetun sääntelyn luonne ja tukijärjestelmien kokonaisuus

Arvioinnin kohteena oleva lainsäädäntöehdotus kohdistuu vain yhteen toimialaan. Sen tavoitteet ja vaikutukset liittyvät ensisijaisesti kuluttajien aseman parantamiseen. Korvaus kohdistuisi kuluttajille mahdollisen selvitysmenettelyn jälkeen eikä enää tarjoaisi likviditeettihelpotusta tuossa vaiheessa toimintansa jo lopettaneelle yritykselle. Sen vuoksi nyt käsiteltävää ehdotusta ei hallituksen esityksen arvioinnin perusteella ole pidettävä valtiontukena, eikä järjestelmän ole arvioitu edellyttävän komission etukäteen antamaa hyväksyntää. Sääntelyn voidaan katsoa kuitenkin kuluttajien luottamuksen lisääntymisen kautta parantavan matkatoimistoalan asemaa verrattuna sellaisiin toimialoihin, joilla valtio ei kata konkurssista aiheutuvia kustannuksia.

Talousvaliokunta on hallituksen esityksen HE 120/2020 vp käsittelyn yhteydessä kuullut asiantuntijoita myös laajemmin koronavirusepidemian vuoksi käyttöön otettujen tukijärjestelmien ja erityisesti kustannustuen toimivuudesta. Talousvaliokunta on päättänyt jatkaa tämän asian käsittelyä erillisenä, ns. valiokunnan omana asiana eikä nyt käsiteltävän hallituksen esityksen yhteydessä ota laajemmin kantaa tukijärjestelmien kokonaisuuteen ja toimivuuteen eri toimialojen kannalta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 120/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2020 vp

Helsingissä 18.9.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juhana Vartiainen kok

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Hannu Hoskonen kesk

jäsen Eeva Kalli kesk

jäsen Pia Kauma kok

jäsen Matias Mäkynen sd

jäsen Minna Reijonen ps

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Tuula Väättäinen sd

jäsen Johannes Yrttiaho vas

varajäsen Olli Immonen ps

varajäsen Hilikka Kemppi kesk

varajäsen Jussi Saramo vas

varajäsen Heikki Vestman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen

**Valiokunnan mietintö TaVM 20/2020 vp
Vastalause**

VASTALAUSE

Ehdotus

Ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Vastalauseen lausumaehdotus

*Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tuo pikimmiten eduskunnalle selvityksen tähänastisen kustannustuen toimivuudesta sekä ehdotuksen tukimallista, joka suuntautuu koontumis- ja matkustusrajoituksista poikkeuksellisen paljon kärsiville aloille, kuten ta-
pahtuma-alalle ja matkatoimistoalalle, joita rajoitustoimet edelleen koskevat.*

Helsingissä 18.9.2020

Juhana Vartiainen kok
Pia Kauma kok
Heikki Vestman kok
Minna Reijonen ps
Veikko Vallin ps
Olli Immonen ps